

Brüssel, 4.12.2018
COM(2018) 789 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

**Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/54/EL (meetmete
kohta, mis lihtsustavad töötajate vaba liikumise raames töötajatele antud õiguste
kasutamist) rakendamise kohta**

1. SISSEJUHATUS

1.1. Direktiiv

Töötajate vaba liikumine on Euroopa Liidu kodanike põhivabadus ja üks siseturu sambaid. See on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklis 45. Seda õigust on edasi arendatud teistes õigusaktides, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruses (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires. Seda on edasi arendatud ka Euroopa Kohtu praktikas.

Hoolimata suhteliselt stabiilsest ja täielikust normide kogumist, nagu on kinnitatud mitmes aruandes,¹ võib liidu kodanikel oma õiguste teostamisel ELi töötajatena endiselt probleeme tekkida. Õiguse ja selle praktikas kohaldamise vahelise lünga täitmiseks võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 16. aprillil 2014 vastu direktiivi 2014/54/EL meetmete kohta, mis lihtsustavad töötajate vaba liikumise raames töötajatele antud õiguste kasutamist² (edaspidi „direktiiv“).

Direktiiviga ei kehtestata töötajatele ja/või nende perekondadele lisaks ELi toimimise lepingu artiklis 45 ja määruses 492/2011 sätestatud uusi sisulisi õigusi. Selle ainus eesmärk on olemasolevate õiguste tulemuslik ja ühtne kohaldamine ning täitmise tagamine.

1.2. Aruanne

Direktiivi artikli 9 kohaselt käsitletakse käesolevas aruandes direktiivi rakendamist. Kuivõrd kättesaadav teave võimaldab, kajastatakse aruandes ka direktiivi praktilist tulemuslikkust. Lisaks uuritakse, kas töötajate vaba liikumist käsitleva liidu õiguse täitmise tagamiseks on vaja teha muudatusi direktiivis.

Aruanne põhineb peamiselt teabel direktiivi riiklikku õigusesse ülevõtmise kohta, mille liikmesriigid on komisjonile direktiivi artikli 8 kohaselt esitanud. Viited direktiivi üle võtvate liikmesriikide õigusaktide kohta on leitavad EUR-Lexi veebisaidil³. Komisjon konsulteeris ka töötajate vaba liikumise nõuandekomitee⁴ liikmetega, saates neile üksikasjaliku küsimustiku⁵ (edaspidi „küsimustik“) ja hiljem ka aruande kavandi. Vajaduse korral küsis komisjon meetmete rakendamise kohta selgitusi ka töötajate vaba liikumise tehnilise komitee⁶ liikmetelt. Tuleks märkida, et saadud teabe sisu ja üksikasjalikkus erinesid märkimisväärselt. Komisjon kasutas ka oma töötajate vaba liikumise ja sotsiaalkindlustuse koordineerimise õigusekspterte võrgustiku kogutud teavet⁷.

2. ÜLEVÕTMINE

Direktiivi artikli 8 kohaselt pidid liikmesriigid direktiivi üle võtma 21. maiks 2016.

¹ Vt eelkõige direktiivi ettepaneku seletuskirja lk 3–4 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:52013PC0236>.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A32014L0054>.

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/NIM/?uri=CELEX:32014L0054&qid=1525688983864>.

⁴ Määruse (EÜ) nr 492/2011 artikli 21 kohaselt loodud komitee.

⁵ Küsimustik käsitles direktiivi praktilist rakendamist ja selle tulemuslikkust. Küsimustikule vastasid neljateistkümne liikmesriigi valitsused ja neli riiklikku ametiühinguorganisatsiooni (2018. aasta juuniks).

⁶ Määruse (EÜ) nr 492/2011 artikli 29 kohaselt loodud komitee.

⁷ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=et&catId=1098>.

Selleks et liikmesriike ülevõtmisel abistada, avaldas komisjon 2015. aasta novembris mitteametliku dokumendi, kus selgitatakse direktiivi peamisi sätteid üksikasjalikumalt. Aastatel 2015–2018 arutati direktiivi rakendamist mitmel eespool nimetatud komiteede koosolekul.

Ometi teatas ülevõtmise tähtjaks direktiivi täieliku ülevõtmise meetmetest vaid seitse liikmesriiki⁸.

Komisjon algatas 2016. aasta septembris rikkumismenetluse nende 12 liikmesriigi⁹ vastu, kes ei olnud ikka veel direktiivi täielikust ülevõtmisest teatanud. 2017. aasta novembris teatasid täielikust ülevõtmisest kaks viimast riiki¹⁰. Seejärel rikkumismenetlused lõpetati.

Praegu on komisjonil valmimas riiklike meetmete nõuetele vastavuse analüüs, mille eesmärk on tagada direktiivi õige rakendamine. Käimasoleva vastavuskontrolli raames suhtleb komisjon liikmesriikidega käesolevas aruandes kindlakstehtud probleemide teemal.

3. DIREKTIIVI RAKENDAMINE

Direktiiv võeti üle mitmel eri viisil. Enamik liikmesriike tegi muudatusi oma riiklikes õigusaktides. Muudatuste maht erines aga märkimisväärselt: alates konkreetsest õigusaktist (Malta, Küpros, Kreeka, Portugal) kuni tosina õigusakti muutmiseni (Leedu, Rumeenia). Taani, Prantsusmaa, Hispaania, Itaalia, Madalmaad ja Ühendkuningriik leidsid, et nende riiklikud õigusaktid on juba direktiiviga vastavuses ja täiendavaid seadusandlikke meetmeid ei ole vaja võtta. Austrias ja Belgias võeti direktiiv üle nii föderaal- kui ka piirkondlikul tasandil. Ükski liikmesriik ei nimetanud direktiivi ainsagi sätte rakendamist kollektiivlepingute kaudu.

Üldiselt nägid liikmesriigid ette muud kui seadusandlikud meetmed, et rakendada eelkõige asutuste toimimist (vt punkt 3.3) ja/või (kvaliteetse) teabe kättesaadavuse parandamist (vt punkt 3.5) käsitlevaid sätteid.

3.1. Isikuline ja materiaalne kohaldamisala (artiklid 1 ja 2)

Juba enne direktiivi vastuvõtmist pidid liikmesriigid tagama, et nende vaba liikumist käsitlevaid õigusakte kohaldatakse kõigi inimrühmade suhtes ja need hõlmavad kõiki Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 45 käsitletud teemasid mittediskrimineerival alusel. Arvestades, et direktiivi artiklites 1 ja 2 säilitatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 45 ja määruse (EL) nr 492/2011 kohaldamisala, ei pandud nende artiklitega liikmesriikidele ülevõtmise seisukohast uusi kohustusi. Sellegipoolest soovitati mõlemas artiklis teatavatel liikmesriikidel¹¹ kontrollida, kas nende riiklikud eeskirjad on eespool nimetatud sätete isikulise ja materiaalse kohaldamisalaga tõepoolest vastavuses.

3.2. Õiguste kaitse (artikkel 3)

⁸ FI, DE, IE, IT, MT, NL, SE.

⁹ AT, CY, CZ, DK, EE, FR, EL, HU, LT, LU, PT, RO.

¹⁰ CZ ja LU.

¹¹ Näiteks AT, BG, CY, LT, MT, RO.

Kõik liikmesriigid tagavad juurdepääsu kohtumenetlustele, mis võimaldavad liidu töötajatel ja nende pereliikmetel kaitsta oma Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 45 ja määruses (EL) nr 492/2011 sätestatud õigusi, kui nad leiavad, et neid on rikutud. Enamasti on see tagatud üldiste diskrimineerimiskeeldu käsitlevate menetluseeskirjadega, mis olid olemas juba enne direktiivi jõustumist. Mõnes riigis¹² on olemas erioigusaktid, mis käsitlevad võõrtöötajate kohtusse pöördumist. Nagu direktiivis nõutakse, ei ole rikutud õiguste kaitsmise puhul kitsendusi isegi pärast seda, kui väidetava piirangu, takistuse või diskrimineerimisega seotud suhe on lõppenud.

Ühendustel, organisatsioonidel (sealhulgas sotsiaalpartneritel) või muudel üksustel, kellel on riikliku õiguse alusel õigustatud huvi direktiivi nõuete täitmise tagamise vastu, on õigus osaleda kohtu- ja/või haldusmenetlustes liidu töötajate nimel või nende toetuseks. See on nii kõigis liikmesriikides, välja arvatud Itaalia, kus ametiühingud võivad osaleda menetlustes üksnes kollektiivse diskrimineerimise korral.

Mis puudutab kaitset ohvristamise vastu, on enamikus riikides kehtestatud riiklikes diskrimineerimisvastastes õigusaktides või tööõiguses meetmed, millega kaitstakse liidu töötajaid halva kohtlemise või ebasoodsate tagajärgede eest. Üksnes Malta ja Küpros on võtnud pärast direktiivi ülevõtmist vastu ohvristamist käsitlevad erisätted. Ilmneb, et Leedus ja Portugalis piirduv kaitse ainult töösuhetega, nii et kaitset ei saa näiteks töötajad, keda avaliku sektori asutused võivad olla ohvristanud.

Väga vähe on teavet artikli 3 sätete praktilise rakendamise kohta. Küsimustiku vastustes nimetasid ainult Leedu ametiühingud nelja juhtumit, millega on direktiiviga hõlmatud küsimustes riiklikesse kohtutesse pöördunud. Eesti osutas kahele kaebusele, mida kohtuvälised asutused käsitlesid 2017. aastal. Need puudutasid avaliku sektori asutuste teatavaid tavasid kvalifikatsioonitasemete tunnustamisel ja liidu kodaniku pereliikmele elamisõiguse andmisel. Saksamaa ja Leedu märkisid, et on olnud juhtumeid, mille puhul organisatsioonid on osalenud töötajate toetamiseks kohtu-/haldusmenetlustes.

Teabe puudumist selgitab asjaolu, et direktiiv kehtestati alles hiljuti, vaba liikumist edendavad asutused (artikkel 4) ei ole sellist teavet veel kogunud või selliseid juhtumeid ei ole liidu töötajate kodakondsuse alusel diskrimineerimise kaupa rühmitatud.

3.3. Võrdset kohtlemist edendav(ad) asutus(ed) (artikkel 4)

Direktiiv on uuenduslik selles mõttes, et sellega kohustatakse liikmesriike määrama organisatsiooni/asutuse, kes edendab liidu töötajate ja nende pereliikmete võrdset kohtlemist kodakondsuse alusel ning kõrvaldab nende vaba liikumist takistavad põhjendamatud piirangud ja tõkked.

¹² BG ja ES.

Asutuse määramine ja ülesannete täitmine

Alates 2017. aasta novembrist on vaba liikumist edendavad asutused määratud kõigis liikmesriikides, kuigi Prantsusmaal, Itaalias ja Ühendkuningriigis ei ole seda määramist artikli 6 lõike 1 nõuete kohaselt teatavaks tehtud. Need liikmesriigid ei ole võtnud direktiivi rakendamiseks vastu ühtegi õigusakti. Ka ei ole asutuste veebisaitidel ainsatki märget selle kohta, et tegemist on asutustega direktiivi tähenduses või et nad täidavad direktiivis nimetatud ülesandeid. Euroopa Komisjon avaldab asutuste nimekirja veebis¹³.

Enamikus liikmesriikides on vaba liikumist edendava asutuse roll antud olemasolevatele organisatsioonidele, ainsad erandid on Saksamaa ja Sloveenia, kus on loodud uus organisatsioon. Mis puudutab organisatsiooni liiki, siis on 20 liikmesriigis võrdõiguslikkuse asutuste pädevusvaldkonda laiendatud, et tegeleda liidu töötajate ja nende pereliikmete kodakondsuse alusel diskrimineerimise probleemidega. Tööturuasutused (näiteks avalikud tööturuasutused või EURESe teenistused ning tööinspeksioonid) ja tööministeeriumid on sageduselt teine asutuse liik. Ebatüüpilisena on Austrias selliste asutuste hulgas föderalsed ja piirkondlikud töötajate kojad, samas kui Rootsis on selleks riiklik kaubanduskolleeegium ehk riigi siseturuamet.

Asutuste ülesannete kohta väidavad mõned liikmesriigid, et asutus täidab kõiki direktiivis loetletud ülesandeid, isegi kui teatavaid ülesandeid ei ole asutuse põhikirjas eraldi nimetatud ning ei ole ühtki konkreetset näidet, kuidas asutus neid täidab. Nimetamata ülesannete hulgas on vaba liikumise takistuste kohta uuringute ja analüüside tegemine ning soovitude esitamine põhjendamatute piirangute ja takistuste või diskrimineerimisega seotud probleemide kohta. Ilmneb, et Itaalias, Lätis, Slovakkias ja Ühendkuningriigis ei ole mitte kõik ülesanded lisatud asutuste kohustuste hulka.

Lisaks kodakondsuspõhise diskrimineerimise keelule keelavad töötajate vaba liikumist käsitlevad ELi eeskirjad ka vabale liikumisele põhjendamatute takistuste või tõkete kehtestamise. Saab näha, kas määratud asutused tegelevad selle küsimusega ka direktiivi rakendamisel praktikas.

Nagu küsimustiku vastustest nähtub, langeb asutuste põhitegevus praktikas kokku direktiivis sätestatud ülesannetega. Enamik riike keskendub järgmisele: 1) abi pakkumine, mis seisneb peamiselt teavitamises ja õigusnõustamises; 2) teadlikkuse suurendamine vaba liikumise õigustest ja asutuste tegevusest, kasutades selleks eri teabekanaleid, ja/või 3) teiste sidusrühmadega tehtava koostöö tugevdamine. Mõned riigid¹⁴ kasutavad teavet vajavate inimesteni jõudmiseks sotsiaalmeedia rakendusi (või plaanivad seda teha).

Parimad tavad Madalmaades: sotsiaalmeedia rakenduste kasutamine

Madalmaades vastab avaliku teabe talitus esitatud küsimustele Twitteri, Facebooki ja WhatsAppi kaudu.

¹³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1277&langId=et>.

¹⁴ DE, MT, NL.

Ajakohast teavet selle kohta, kui sageli asutused õigus- ja/või muud abi pakuvad, on siiski vähe. Küsimustiku vastustes esitasid vaid mõned riigid¹⁵ mingil määral teavet selle kohta, kui sageli nad sellist abi pakuvad.

Töötajate vaba liikumise küsimusi käsitlevaid uuringuid ja analüüse on tehtud ning aruandeid

Parimad tavad Taanis: takistusi käsitlev uuring

Taanis korraldab asutus asjaomaste ametiasutuste küsitlust seoses takistuste/diskrimineerimisjuhtumitega nende pädevusvaldkonnas.

koostatud (või plaanitakse seda teha) vaid seitsmes liikmesriigis¹⁶. On tähtis, et teavet takistuste ja diskrimineerimise kohta kogutakse, seda hinnatakse ja levitatakse avalikult. See parandab nii üldist teadlikkust õigustest ja nende kaitsmise menetlustest kui ka sunnib teisi tööandjaid ja haldusasutusi loobuma lubamatute võtete kasutamisest.

Suutlikkus tagada artikli 4 lõike 2 punktides a, c ja d sätestatud ülesannete iseseisev täitmine on liidu töötajate liikuvuse kaitse oluline osa.

Nagu eespool märgitud, on enam kui pooltes liikmesriikides määratud vaba liikumist edendavateks asutusteks võrdõiguslikkuse asutused. Nende volitused, pädevus, struktuurid ja vahendid erinevad siiski märkimisväärselt¹⁷.

Asutuste sõltumatus on iseäranis oluline riikides, kus need ei ole eraldiseisvad organisatsioonid, mis juba iseenesest tagaks vähemalt teatava sõltumatuse. Erilist tähelepanu tuleb pöörata direktiiviga hõlmatud isikutele pakutava õigusabi sõltumatusele. Ilmneb, et Bulgaarias, Hispaanias, Horvaatias, Küprosel, Lätis, Poolas, Slovakkias, Ungaris ja Ühendkuningriigis võib asutuste sõltumatuses kahelda.

Küsimustikule esitatud vastustes osutatakse ainult kahele asutusele,¹⁸ kes on siiani vaba liikumist käsitlevaid kaebusi menetlenud.

Direktiivis nõutakse, et liikmesriigid tagaksid kohtumenetlustes mittediskrimineerival alusel tasuta õigusabi inimestele, kellel endal ei ole piisavalt vahendeid. Horvaatias elavatel välisriigi kodanikel on õigus tasuta õigusabile, kui kohaldatakse vastastikkuse põhimõtet. Prantsusmaa ei ole esitanud küsitud selgitusi, kuidas seda sätet rakendatakse. Üksnes Austria, Eesti ja Kreeka ning Leedus tegutsevad ametiühingud nimetasid kohtumenetlustes pakutavat sõltumatut õigusabi, mida ka tegelikult antakse.

Asutuste nõuetekohane töö

¹⁵ DE, DK, EE, HR, MT, SI.

¹⁶ AT, DE, DK, EL, FI, SE, SI.

¹⁷ Täpsema teabe saamiseks vt [ühisaruanne nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ ja nõukogu direktiivi 2000/78/EÜ kohaldamise kohta](#) (COM(2014) 2 final, 17.1.2014), ja [aruanne nõukogu direktiivi 2004/113/EÜ kohaldamise kohta](#) (COM(2015)190 final, 5.5.2015)

¹⁸ DE ja LT.

Selleks et asutused saaksid oma ülesandeid nõuetekohaselt täita, on tähtis, et neile eraldatakse piisavad vahendid. See on iseäranis oluline juhul, kui direktiivi on rakendatud olemasolevatele asutustele lisaülesannete andmise kaudu (artikli 4 lõige 1, mida tõlgendatakse koos põhjendusega 18). See küsimus kerkis esile enamiku riikide puhul. Paljud riigid seisavad silmitsi rahaliste piirangutega ja üritavad „teha vähemaga rohkem“. Asutuste lisatöö koormus on väga erinev, olenevalt riiki tulevate ja riigist lahkuvate liikuvate töötajate arvust. Lisaks on mõne liikmesriigi asutused täitnud juba enne oma määramist direktiivis sätestatud ülesannetega sarnaseid ülesandeid.

Vaid mõni liikmesriik¹⁹ kinnitas üheselt, et on eraldanud uute ülesannete täitmiseks lisavahendeid.

Komisjon jälgib juhtumeid, kus lisavahendite puudumine tähendab, et asutusel ei ole võimalik direktiiviga ettenähtud ülesandeid nõuetekohaselt täita.

11 liikmesriigis on määratud mitu asutust. Seetõttu on nende ülesannete asjakohane koordineerimine, nagu nõutakse artikli 4 lõikes 5, hädavajalik.

Enamikul liikmesriikidel on olemas kas ametlikud eeskirjad, millega kohustatakse riiklikke asutusi koostööd tegema või üksteisele asjakohast teavet andma, või määratakse üks asutustest koordineerimisasutuseks. Ometi näib, et mõnes liikmesriigis²⁰ ei ole selliseid meetmeid võetud.

Direktiiviga pannakse liikmesriikidele kohustus tagada, et nende asutused teevad nii teiste liikmesriikide asutustega koostööd kui ka kasutavad teavet ja abiteenuseid, mis on olemas liidu tasandil. Nende hulgas on Teie Euroopa, SOLVIT, EURES, Euroopa ettevõtlusvõrgustik ja ühtne kontaktpunkt. Enamik küsimustikule antud vastuseid kinnitab, et sellised kontaktid on olemas²¹. Samas paistab, et kontaktid on piiratud ja/või juhuslikud, sest nähtavasti puuduvad veel koostöö tegemise konkreetset menetlused või väljakujunenud tavad.

Parimad tavad Sloveenias: Euroopa Sotsiaalfondi projekt

Sloveenias aitab Euroopa Sotsiaalfondi projekt „Töötajate riikidevahelise liikuvuse lihtsustamise teenuste väljatöötamine“ asutuste suutlikkust suurendada.

Parim tava Saksamaal: piirkondlik koostöö

Saksamaal on viidud ellu eriprojekt, mille eesmärk on parandada avalike tööturuasutuste menetlusi ELi kodanike küsimustega tegelemisel ning edendada rände- ja tööhõivetalituste piirkondlikku koostööd tööturuteenuste kättesaadavuse valdkonnas.

¹⁹ Näiteks CZ, DE, EL, SE, SI.

²⁰ Näiteks AT, LT, PL, SK, UK.

²¹ AT, FI, LV ja NL rõhutasid, et kontaktid on eriti olulised EURESe, SOLVITI ja deklareerimata tööga tegeleva Euroopa platvormiga seotud tegevuses. Eelkõige teiste liikmesriikide asutustega suhete arendamiseks sobiva platvormina nimetati ka Euroopa Liidu riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste võrgustikku Equinet (<http://www.equineteurope.org/>), milles osaleb 18 asutust.

Paljud liikmesriigid töötavad selle kallal, et parandada asutuste toimimist, püüdes lahendada nende ülesannete täitmisel tekkinud raskusi ja suurendada nende suutlikkust. See hõlmab tööprogrammide/strateegiliste kavade koostamist; partnerluste loomist riiklike sidusrühmadega ja teiste riikide asutustega; teabe ja teenuste kättesaadavuse parandamist ning ametnike jaoks seminaride ja koolituste korraldamist, et tugevdada nende teadmisi töötajate vaba liikumise valdkonnas.

3.4. Sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonidega peetava dialoogi edendamine (artikkel 5)

Liikmesriikide õigusraamistikud näevad ette sidusrühmadega dialoogi pidamise võimaluse. Paljudes riikides puudutab selline dialoog siiski harva töötajate vaba liikumist (välja arvatud näiteks Bulgaarias), dialoog ei toimu korrapäraselt ega hõlma otsesõnu valitsusväliseid organisatsioone²².

3.5. Teabe parem jagamine liidu töötajatele ja nende pereliikmetele riigi tasandil (artikkel 6)

Teave vaba liikumise õiguste kohta on kättesaadav kõigis riikides. Arvestades aga direktiivis kehtestatud suhteliselt rangeid standardeid (lõige 2), on enamasti jätkuvalt probleemiks sellise teabe täielikkuse, ajakohasuse, selguse ja mitmes keeles kättesaadavuse tagamine. Mõnikord on teave hajutatud paljude veebisaitide vahel, mistõttu on see raskesti kättesaadav ja katkendlik²³. Paljudes riikides on teabe jagamine endiselt jätkuv protsess, see tähendab, et luuakse uusi veebisaite või uuendatakse olemasolevaid, koostatakse teabelehti või korraldatakse teavituskampaaniaid.

Liikmesriigid peaksid jätkuvalt hoolt kandma, et asjaomased isikud on teadlikud asutustest ja nende pakutavast toetusest. See teabeallikas peaks täiendama olemasolevaid platvorme, nagu EURESe nõustajad,²⁴ SOLVIT²⁵ ja Teie Euroopa Nõuanne,²⁶ mis saavad abistada enam kui 11,8 miljonit liikutavat ELi tööalist kodanikku, kes elavad väljaspool oma kodakondsusriiki²⁷,²⁸. Samuti võib see teave julgustada liikuvaid kodanikke diskrimineerimisjuhtumitest teatama ja oma õigusi kaitsma.

²² Näiteks HR, HU, IT, MT, PL, SK, UK.

²³ Näiteks HR, LT.

²⁴ EURESe nõustajad, kes on kättesaadavad kõigis liikmesriikides, abistasid 2016. aastal liidu töötajaid ja tööandjaid rohkem kui 45 000 korral

(http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/eures/index_en.htm).

²⁵ SOLVIT käsitles 2016. aastal 34 töötajate vaba liikumisega seotud juhtumit

<http://ec.europa.eu/solvit/>.

²⁶ Teie Euroopa Nõuanne pakkus 2016. aastal enam kui 2 500 juhul abi töö, perekondlike õiguste ja sotsiaaltoetustega seotud küsimustes

http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/youreurope_advice/index_en.htm.

²⁷ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/2017_report_on_intra-eu_labour_mobility.pdf.

²⁸ Muus kui oma kodakondsusriigis elavate või töötavate liidu kodanike arv ulatub 17 miljonini (Eurostati rändestatistika [migr_pop1ctz] 2017).

3.6. Muud sätted (artikkel 7, põhjendused 15 ja 28)

Artikli 7 lõikes 2 sõnaselgelt sätestatud, et liikmesriigid võivad laiendada asutuste pädevusvaldkonda kodakondsuse alusel diskrimineerimisele, hõlmates kõik liidu kodanikud ja nende pereliikmed, kes kasutavad vaba liikumise õigust, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikliga 21. Nagu eespool märgitud, on enam kui pooltes riikides määratud vaba liikumise edendamise asutuseks võrdõiguslikkuse asutused, kelle pädevusvaldkond juba hõlmas kõiki liidu kodanikke. Mõni riik²⁹ on asutuste pädevusvaldkonda laiendanud nii, et see hõlmab kõiki liidu kodanikke, pärast direktiivi rakendamist. Üldiselt hõlmab asutuste pädevusvaldkond kõiki liidu kodanikke enamikus liikmesriikides³⁰.

Direktiivi põhjenduses 15 kutsutakse liikmesriike üles vaatama läbi keelava iseloomuga ja kahju hüvitamisele suunatud kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes kohaldatavate ühiste põhimõtete rakendamine, mis on nähtud ette komisjoni 11. juuni 2013. aasta soovitus³¹. Vaid kolmes küsimustiku vastuses³² kinnitati, et sellised hüvitamismehhanismid on olemas, kuigi alati ei ole selge, kas need hõlmavad direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid küsimusi. Komisjoni 26. jaanuari 2018. aasta aruandes³³ esitatakse üksikasjalikumad teavet liikmesriikide edusammude kohta kollektiivsete õiguskaitsevahendite rakendamisel.

Põhjenduse 28 kohaselt on komisjon uurinud ka võimalikke raskusi, millega seisavad kogu liidus silmitsi tööd otsivad noored koolilõpetajad ja liidu töötajate kolmandast riigist pärit abikaasad.

Küsimustikule esitatud vastustes nimetasid vastajad noorte koolilõpetajate ees seisva peamise raskusena kvalifikatsioonide tunnustamist. Teised esile toodud probleemid ei ole vaba liikumise eeskirjadega otse seotud, näiteks madalad palgad, mida makstakse neile, kellel puuduvad kogemused, ja praktiliste oskuste nõue töö leidmisel. Mis puudutab kolmandast riigist pärit abikaasasid, siis nimetati levinud raskustena pikki protsesse või ülemääraseid haldusnõudeid (näiteks abielutunnistuste n-ö legaliseerimise kohustus ja keelenõuded) viisade, elamislubade ja/või sotsiaalkindlustuse numbrite saamisel või üldiselt avalikele teenustele juurdepääsul. Samuti oli probleemiks abikaasade kohaliku keele oskuse puudumine. Lisaks toodi üldise probleemina esile riiklike eeskirjade keerukust.

Mõned raskustest, mida liidu töötajad kogevad, on tingitud sellest, et riiklikud asutused ja/või erasektori üksused kohaldavad ELi õigust valesti. Just see on üks probleemidest, mille lahendamine on direktiivi eesmärk, parandades inimeste võimalusi oma õigusi kaitsta, tehes kättesaadavaks asutustepoolse abi ja muutes teabe kättesaadavamaks.

4. VÕIMALIKUD MUUDATUSED JA MUUD PARANDUSED

²⁹ Näiteks BG ja SI.

³⁰ Näiteks DE, DK, HR, LV, SE.

³¹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=OJ:JOL_2013_201_R_NS0013.

³² DK, LT ja SI.

³³ http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=49502.

Küsimustikus päriti liikmesriikide ametiasutustelt ja sotsiaalpartneritelt, kas nende arvates on direktiivi (või töötajate vaba liikumist käsitleva muu õigusakti) muudatused vajalikud. Kõik vastanud märkisid, et praeguses etapis ei ole seadusandlikud muudatused vajalikud ja jõupingutused tuleks keskendada hoopis praeguste eeskirjade nõuetekohasele kohaldamisele. Siinkohal tuletab komisjon meelde oma ettepanekut luua Euroopa Tööjõuamet,³⁴ mis esitati 13. märtsil 2018 sotsiaalse õigluse paketi osana. Selle ettepaneku eesmärk on tugevdada õiglust seoses Euroopas piiriülese tööjõu liikuvusega. Muude eesmärkide hulgas on amet seadnud sihi lihtsustada üksikisikute ja tööandjate valikut oma vaba liikumise õiguse kasutamisel, pakkudes põhjalikku ja lihtsasti kättesaadavat teavet ja teenuseid. Samuti keskendub amet tööjõu liikuvusega kaasnevate paremate ja tõhusamate tingimuste loomisele Euroopa riiklike ametiasutuste tihedama koostöö kaudu. Seepärast ei pea komisjon praeguses etapis direktiivis muudatuste tegemist vajalikuks.

5. JÄRELDUSED

Riiklike ülevõtmismeetmete analüüs näitab, et paljud direktiivi sätted olid direktiivi jõustumise ajal riiklike õigusaktide kaudu juba täidetud. Paljudes riikides piirdusid seadusandlikud muudatused võrdset kohtlemist edendava asutuse määramist käsitleva artikli 4 ülevõtmisega.

Direktiiv on juba kehtiv ja komisjon ei ole riiklikes ülevõtmismeetmetes suuri vastavusprobleeme tuvastanud. Praktikas tuleb direktiivi eesmärgi saavutamiseks siiski veel palju ära teha. Paljude liikmesriikide jaoks on endiselt keeruline tagada, et direktiivi kohaselt loodud vahendid, nagu asutused, kohapeal tulemusi annavad.

Arvestades paljude riikide hilinemist direktiivi ülevõtmisel ja selle praktilise kohaldamise suhteliselt lühikest aega, ei saa praeguses etapis selle mõju kohta kindlaid järeldusi teha.

Sellele vaatamata näitavad küsimustiku vastused, et direktiiv on avaldanud positiivset mõju kõikidele sidusrühmadele. Selle põhjus on eelkõige asjaolu, et direktiiv on andnud töötajatele, tööandjatele ja haldusasutustele suurema õiguskindluse, kehtestades vaba liikumise õigused ja ühes nendega eeskirjad parema jõustamise tagamiseks. Samuti on direktiiv muutnud asutuste pakutava toe kättesaadavaks neile, kes seda vajavad, ja selles on rõhutatud, et töötajate vaba liikumist käsitlevate ELi õigusaktide õige kohaldamine on riiklike haldusasutuste tähtis ülesanne.

Raske, kui üldse võimalik, on hinnata, millisel määral on direktiivi rakendamine aidanud suurendada liidu kodanike teadlikkust nende vaba liikumise õigustest. Eurobaromeetri uuring³⁵ näitab, et üha rohkem kodanikke tunneb oma õigusi ELis. Hiljutised liidu algatused³⁶ selles valdkonnas ja ettepanek luua Euroopa Tööjõuamet peaksid aitama teadlikkust vaba liikumise peamistest õigustest veelgi suurendada.

³⁴ [Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Tööjõuamet](#) (COM(2018) 131 final, 13.3.2018).

³⁵ <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/chartType/lineChart//themeKy/50/groupKy/268/savFile/867>.

³⁶ Vt ka [Ettepanek võtta vastu määrus, millega luuakse ühtne digivärv teabe ja menetluste ning abi- ja probleemilahendamisteenuste pakumiseks](#) (COM(2017) 256 2.5.2017).

Komisjon jälgib direktiivi rakendamist jätkuvalt. Seda tehes kasutab ta ka andmeid, mis koguti ELi-sisest liikuvust käsitlevas aastaaruandes, mis annab ülevaate piiriülesest liikuvusest ELis ja võib ilmsiks tuua takistusi (vt joonealune märkus 27). Komisjon jätkab liikmesriikidega koostööd, et tagada direktiivi täielik ja korrektne ülevõtmine ning rakendamine kõigis liikmesriikides.

Komisjon toetab liikmesriikide tööd direktiivi nõuetekohasel rakendamisel. Eriti edendab ta asutuste koostööd; tagab liidu tasandi olemasolevate teabe- ja abiteenuste koostoime ning aitab liikmesriikidel parandada riiklikel veebisaitidel pakutava teabe kvaliteeti ja suurendada liidu töötajate teadlikkust nende õigustest.